

L'entrevista

Amb 'El sud' (Les Hores / Anagrama), Tash Aw va ser finalista per tercera vegada en la seva trajectòria al premi Booker. Nascut a Taipei el 1971, l'escriptor va créixer a Malàisia i va emigrar al Regne Unit per estudiar dret. Als seus llibres, Aw s'endinsa en les particularitats socials, polítiques i econòmiques del Sud-est Asiàtic a partir de personatges que malden per sobreviure i acceptar la seva identitat

Tash Aw

Escriptor. Publica 'El sud'

“El pitjor d'alguns matrimonis és que estan condemnats a sobreviure”

■ Jordi Nopca

Encara que *El sud* sigui la primera novel·la de Tash Aw que podem llegir en català, l'obra d'aquest autor nascut a Taiwan, crescut a Malàisia i emigrat al Regne Unit ha tingut un recorregut internacional remarcable. Traduït a més d'una vintena de llengües, en le seves novel·les indaga en el dia a dia de la classe treballadora malàisia. *El sud*, traduïda al català per Míriam Cano, narra, amb una precisió i subtilesa remarcables, el despertar sexual d'un noi de 16 anys en paral·lel a la crisi matrimonial dels pares i a la relació amb les seves germanes.

El sud està ambientada a la Malàisia del 1997. Mentre els joves canten l'últim hit de Toni Braxton al karaoke, el país evidencia una crisi econòmica profunda i pateix un episodi de sequera extrema a conseqüència del fenomen meteorològic del Niño.

El meu projecte com a escriptor consisteix en deixar constància dels canvis que ha viscut Malàisia durant l'últim segle. No ho vull fer a partir d'una perspectiva global, sinó centrant-me en un grup molt reduït de persones, que en el cas d'*El sud* és una única família que tinc previst seguir al llarg de quatre novel·les. Les coses han canviat molt, al Sud-est Asiàtic, durant aquest temps. Veníem de la guerra, després vam viure el final del colonialisme, llavors vam patir un període de caos social i finalment va arribar una etapa de creixement econòmic molt intens. Són moltes transformacions en un període temporal relativament curt, i la meua voluntat és explicar-les abans no s'oblidin.

La seva família encara viu a Kuala Lumpur?

Sí. Les meves germanes i jo vam créixer a cavall de Kuala Lumpur i el camp. Els pares tenien poc temps per a nosaltres i ens enviaven amb els avis, que vivien a la ruralia. A Malàisia, viure al camp no és un gest burgès, a diferència del que passa al Regne Unit. Vol dir que ets pobre. Passar temporades al camp amb els avis i altres parents em feia sentir un *outsider*. Encara que a la ciutat no tin-

guéssim gaires diners, em veia com un privilegiat perquè anava a l'escola, llegia llibres i veia pel·lícules.

Tot i que va estudiar dret a Cambridge, ha acabat dedicant-se a la literatura. Li va ser difícil obrir-se camí?

Sens dubte. Quan vens d'un país com Malàisia, la majoria de gent no sap què implica. No té res a veure amb ser un autor francès que s'inscriu en una llarga tradició literària. És com venir del buit. A més, com que nosaltres tenim un passat colonial, ni tan sols ens hem pogut explicar a nosaltres mateixos. Alguns dels primers editors anglesos i nord-americans que van valorar la meua literatura ni tan sols sabien on era exactament Malàisia.

Sempre ha escrit en anglès, oi?

La perspectiva que dono als meus llibres és la d'una literatura obrera. Els periodistes anglesos que em van entrevistar per la novel·la anterior, *We, the survivors* (2019), em deien que era la primera vegada que llegien una història que expliqués el dia a dia d'un treballador a la feina. En la majoria de llibres sabem que els protagonistes treballen, però no els veiem mai treballant. M'agradaria que això canviés; per això a les novel·les que escric la vida laboral hi és tan present.

A *El sud* hi ha unes quantes pàgines dedicades a la feina que es fa a la granja on en Jay i la seva família passen l'estiu durant el qual transcorre el llibre. Uns anys abans d'escriure *El sud*, que pren la forma de novel·la però es nodreix de persones que he conegut i he transformat en ficció, vaig escriure un llibre de memòries breu, *Strangers on a pier* (2016; en castellà a Mutatis Mutandis amb el títol *Extraños en el muelle*), amb la intenció que el llegissin els meus pares. La seva primera reacció va ser enfadar-se amb mi. “Per què escrivis que érem pobres?”, em deien. Vaig respondre'ls que era veritat. M'entristeix que els meus pares creguin que la gent com ells no mereix sortir als llibres.

Els pares del Jay, en Jack i la Sui Ching, passen per un moment de crisi important, a la novel·la.

Tens raó. El pitjor d'alguns matrimonis no és que es trenquin, sinó que estan condemnats a sobreviure.

El Jay, que té 16 anys, està a punt de descobrir el desig i l'amor. A *El sud* es parla de diversos tipus d'amor: el que sents per algú que t'atreu, el que es té entre germans, el que es viu amb els pares... Hi està d'acord?

És una novel·la sobre què implica l'amor. La primera experiència d'amor que sentim ve dels nostres pares. Si hem tingut la sort de rebre amor dels nostres pares sabem que no és un amor incondicional. Comporta unes expectatives i unes exigències. Els pares et diuen que volen que siguis feliç, però no és ben bé així. Volen que siguis feliç, però de la manera que ells creuen que ho has de ser.

Si traslladem aquest amor a les relacions de parella, en el cas del Jay hi ha un secret que no ha comentat a ningú: se sent atret pels nois i això el fa sentir avergonyit. Creu que aquesta vergonya té a veure amb l'època en què creix, amb la família o amb l'entorn social? Té a veure, sobretot, amb l'entorn social. Qualsevol persona *queers* s'adona de seguida que la societat va per una altra banda i que serà difícil que l'acceptin. Quan fas 15 anys i saps que ets *queer*, recordes els 15 anys anteriors, en què has estat veient i t'han estat demostrant com s'han de comportar els nois. El Jay porta molt de temps sentint-se dir que és marieta, que és dolent fent esport i que és efeminat.

El Jay, però, té la sort de conèixer el Chuan. Tots dos se senten atrets l'un per l'altre. Si l'amor d'un matrimoni està condemnat a perpetuar-se, un amor de joventut entre dos nois tan diferents té tots els números d'esmicolar-se. Per a una persona *queer* és molt difícil trobar el seu camí a la vida fins que no coincideix amb gent de la seva comuni-

tat. Acostumen a ser *outsiders* com ell.

En el seu cas, va deixar el seu país i es va instal·lar a Anglaterra, on es va fer un nom com a escriptor. Des de fa uns anys ha canviat Anglaterra per París. Li ha estat difícil adaptar-se a aquest nou canvi? Hi ha un llibre molt important del sociòleg algerià Abdelmalek Sayad, *La double absence* [La doble absència], del 2019, on explica com els immigrants són incapaços, d'una banda, d'integrar-se al país d'arribada i, de l'altra, tampoc senten que acabin de formar part del país d'on van marxar. Uns quants acadèmics joves han mirat de revertir aquesta idea dient que l'experiència de la immigració és d'una doble presència, perquè pots viure en tots dos espais: el país d'origen i el d'arribada. En el meu cas, des de ben petit vaig viure experiències d'exclusió pel que fa a la raça, la sexualitat i la classe social. Vaig aprendre com havia de comportar-me en cada cas, però alhora em sentia com un *outsider*. Per això et diria que arreu on

Crònica

Confirmo assistència

LAURA
SERRA

“Amb mantenir el català no n’hi ha prou: hem de fer que canviïn de llengua”

D’acord que l’Eixample està ple de carrers dedicats a les gestes dels soldats de la Corona d’Aragó –de Calàbria a Sardenya i de Còrsega a l’Aragó–, però si avui un taxista busca Almogàvers, no s’hauria d’encaminar cap a Razzmatazz sinó cap a Arc de Triomf, a la Setmana del Llibre en Català. Això és el que diu el sociolingüista valencià Toni Mollà, que presenta *Les llengües de demà* (Bromera) en una tarda de la Mercè multitudinària i dedicada al català. “Segur que els que som aquí som almogàvers de pedrapicada, però hi ha uns usos lingüístics globals que hauriem de tenir en compte a l’hora de dissenyar les polítiques lingüístiques oficials i les no oficials”, adverteix. Ell defensa que el català només podrà ser una llengua del demà si surt de l’entorn escolar i folklòric i s’adapta al que és estructural: el capitalisme, la globalització i els algorismes. Això a banda de mantenir la lleialtat lingüística individual dels parlants.

I aquí és on entra el professor i divulgador David Vila amb *La llengua i tu* (Voliana), un manual de solfeig lingüístic que vol fer créixer la consciència i ajudar els parlants a “mantenir la llengua sense sentir-se incòmodes”, cosa que, diu, a molts encara els sembla una fita “inversemblant”.

Un pas més enllà

Qui sembla que està incòmode a l’escenari és l’escriptor i lingüista Pau Vidal, que té propostes més dràstiques i transformadores a *Sortir a guanyar* (VilaWeb Llibres). “Fa anys i anys que surten llibres explicant el mateix i m’agradaria que féssim una passa més enllà. Parlar la llengua pròpia és el que és normal, o ho hauria de ser. Però amb mantenir el català no n’hi ha prou: hem de fer que els altres facin el canvi, que siguin ells els que se sentin incòmodes perquè fa 4 o 40 anys que són aquí i no parlen català. Si només ens mantenim és que estem reculant: per això quan mirem les xifres ens deprimim”, afirma. Passa una ambulància pel passeig Lluís Companys.

Al seu llibre, Pau Vidal dibuixa amb ironia onze perfils de catalanoparlants titafredes i tot seguit els llança el discurs motivacional de Guardiola abans de la Champions de Roma: “D’una vegada per totes hem de sortir al camp amb mentalitat de guanyadors. La majoria hem perdut la noció que aquest partit es pot guanyar, i per això esperem que ens apedreguin, ens escupin, ens insultin, abans de renunciar. No prenem la iniciativa. Ara que estem en guerra lingüística i de supervivència política, i anem perdent de molt, o sortim a atacar o pleguem la paradeta”. Per a ell, xutar a porteria vol dir fabricar nous catalans. Com? Un truc que fa servir és la tècnica del mirall; és a dir, passar del *mantinc* al “no t’entenc”.

L’últim autor de la tarda temàtica és Òscar Andreu, que des de Sant Jordi s’ha convertit en l’Amma de la llengua. Com que el seu *Manual de defensa del català* (Univers) és una versió d’un monòleg, els acudits estan ben greixats i el discurs llisca fi i contundent, amb l’ajut d’Elisenda Pineda. “Si tractem el català com un gram de cocaïna a la discoteca a les quatre de la matinada, si l’amaguem de tothom, per què ens l’han de comprar els que no el parlen?”, es pregunta. I encara: “No seduirem els altres renunciant al que som. Ser forts i sòlids és la manera de seduir”. És probable que si fundés un partit polític, o una religió, tingués adeptes, a jutjar pels aplaudiments: “Un país que renuncia a la seva llengua renuncia a l’essència del país, a la part fonamental de la seva identitat. Disparen contra aquesta identitat perquè disparen contra la sobirania”, proclama. I ja té mèrit, tenint a tocar la seu del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, “de Catalunya per dissimular”, diu.

Òscar Andreu no en té prou amb tenir al sac la concurrència i acaba amb un detall per als organitzadors: “¿No és estrany fer una Setmana del Llibre en Català... a Catalunya?”, deixa anar, sorneguer. Si ens atenim a les llistes de vendes, per a ell està sent una Setmana que durarà tot l’any. 📖

PERE VIRGILI

Bernat Puigtobella moderant el debat amb Pau Vidal, Toni Mollà i David Vila a la Setmana.

MANOLO GARCÍA

vaig em sento com un *outsider* que, alhora, malda per trobar els seus espais concrets i habitar-los a fons.

Abans em comentava que els seus pares no es van prendre bé el seu llibre de memòries. *El sud* s’alimenta de fets i personatges reals. Com s’ho han pres? Tinc la sospita que no em llegeixen. Però per conservar la nostra relació ara mateix no ens cal. Quan parlem sempre tractem els mateixos temes: si fa calor, si plou gaire, si la factura del metge és cara, si el preu de les verdures ha pujat. Els llibres que escric constaten la distància que hi ha entre els pares i jo.

Ha trobat la manera d’explicar la seva família a través de la ficció i en una altra llengua.

I continuaré fent-ho. A través de la ficció, puc escriure de forma totalment honesta sobre el matrimoni dels pares o sobre el que sent el Jay. En el millor dels casos, la ficció et permet canviar detalls de la vida real per acabar sent més real que la vida. També per causar-te més dolor, 📖

“Els pares et diuen que volen que siguis feliç, però no és ben bé així”, explica Tash Aw